

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата наук з державного управління

Євдокімова Володимира Анатолійовича

на дисертаційну роботу Москалюка Сергія Володимировича на тему: «Механізми реалізації державної енергетичної політики України», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Актуальність теми дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами.

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» передбачає впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі за визначеними векторами руху. Так, вектор розвитку передбачає реформу енергетики, а в межах вектору безпеки передбачається реалізація програми енергонезалежності України в сучасних умовах.

Тому державна енергетична політика України в сучасних умовах покликана забезпечити не тільки подальше реформування енергетики в контексті забезпечення достатнього рівня енергетичної безпеки України, а й сталого (соціально-економічного на екологічних засадах) розвитку держави. Це свідчить про необхідність всестороннього дослідження питань пов'язаних з визначенням теоретико-методичних засад реалізації державної енергетичної політики, що й обумовлює актуальність дисертаційного дослідження Москалюка С.В., постановку мети роботи, завдань для її досягнення та формулювання відповідних висновків.

Актуальність теми дисертаційного дослідження підтверджується і тим фактом, що виконана Москалюком С.В. дисертація є невід'ємною частиною науково-дослідної теми навчально-науково-виробничого центру НУЦЗУ «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського

суспільства» (державний реєстраційний номер 0118U001007). Внесок автора в опрацювання означеної теми полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів та напрямів удосконалення механізмів реалізації державної енергетичної політики України.

Отже, обрана тема дисертації Москалюком С.В. є актуальною, а поставлена мета дослідження заслуговує на увагу практиків-управлінців, оскільки спрямована на вирішення питань підвищення дієвості та результативності механізмів реалізації державної енергетичної політики України.

***Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.***

Наукові положення, висновки і рекомендації є логічно викладеними, достовірними й достатньо аргументованими. Це забезпечується глибоким аналізом основних теоретичних питань досліджуваної проблеми на базі наукових праць відомих учених. Запорукою цього виступив вибір методичного підґрунтя дослідження, яким стало використання системного підходу, який полягає в комплексному дослідженні механізмів реалізації державної енергетичної політики України. Варто відзначити, що під час вивчення обраного предмету дослідження здобувач застосував ще й такі загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, як порівняльного аналізу, логіко-семантичний, історичний, аналізу та синтезу, спостереження й теоретичного узагальнення, абстрактно-логічний.

На користь достатньо високої оцінки достовірності та обґрунтованості положень сформульованих дисертантом свідчить й значна інформаційна база дисертаційного дослідження. До неї відносяться як законодавчі, нормативно-правові акти, так і офіційні статистичні й аналітичні дані. Опрацьована значна кількість наукових публікацій з викладенням результатів теоретичних і методичних розробок із проблематики, пов'язаної з реалізацією державної енергетичної політики України.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження.

Головні положення наукової новизни тісно пов'язані з результатами вирішення здобувачем основних завдань дисертаційного дослідження.

Особливо слід відзначити положення наукової новизни, за яким обґрунтовано концептуальні засади стратегії реалізації державної енергетичної політики, в якій виокремлено функціонування політико-адміністративного, законодавчо-нормативного, фінансово-економічного, соціально-комунікаційного механізмів, визначено стратегічну мету, цілі, принципи, умови, етапи та рівні реалізації, спрямованої на зміну парадигми розвитку національної енергетики в контексті декарбонізації глобальної енергетики, боротьби з глобальними змінами клімату, охороною довкілля, а також забезпечення енергодоступності та викорінення енергетичної бідності в умовах глобальної пандемії (с.123-140).

Одними з найбільш вагомих, з огляду на зміст завдань дисертаційного дослідження є вдосконалені дисертантом:

- шляхи трансформації державної енергетичної політики України в умовах європейської інтеграції та глобальних викликів, що полягають у необхідності: інтеграції української енергосистеми з європейською ENTSO-E і забезпечення можливостей експортно-імпортних перетоків; забезпечення надійної роботи об'єднаної енергетичної системи України (в тому числі захист об'єктів енергетики у надзвичайних ситуаціях та в умовах загроз військового характеру); створення мінімальних запасів нафти і нафтопродуктів з урахуванням вимог ЄС щодо створення та підтримки таких запасів; реалізацію євроінтеграційного напрямку реформ в контексті всебічної інтеграції національної енергетики в європейський та глобальний енергетичний ринок (с. 140-157);

- теоретичні підходи щодо шляхів подолання зелено-вугільного парадоксу в енергетиці України (ситуації, коли будуються зайві потужності сонячних і вітряних електростанцій, які не можна збалансовано адаптувати в існуючу енергосистему) шляхом: науково-обґрунтованого обмеження будівництва зайвих потужностей відновлюваних джерел енергії; побудови

додаткових маневрових і резервних потужностей; укладання меморандуму взаєморозуміння між державою та інвесторами відновлюваної енергетики щодо поточної ситуації та перспектив розвитку галузі; погашення перед інвесторами заборгованості за «зеленим» тарифом, в тому числі через випуск облігацій внутрішньої державної позики (с. 170-172).

Становлять значний інтерес також такі положення наукової новизни, що пов'язуються з подальшим розвитком:

- категоріально-понятійного апарату державно-управлінської науки шляхом уточнення змісту понять «державна енергетична політика» (с. 29-33), «механізми реалізації державної енергетичної політики», що пов'язано з необхідністю адаптації їх змісту до існуючих викликів сучасного розвитку глобальної енергетики (с. 50-54);

- узагальнення світових тенденцій та систематизація концептуальних підходів до функціонування механізмів реалізації державної енергетичної політики в різних країнах (формування інтегрованого енергетичного ринку, забезпечення енергоефективності та енергозбереження, як головних пріоритетів енергетичної політики; перехід до кліматично нейтральної енергетики; стимулювання виробництва альтернативної та відновлюваної енергії через «зелені» тарифи та систему пільгового оподаткування; створення резервного (стабілізаційного) фонду нафти та нафтопродуктів) (с. 56-73).

Виокремлення автором механізмів з інтегративними ознаками збільшить можливість досягнення запланованих позитивних результатів, а також забезпечить системне вирішення проблемних питань при реалізації державної енергетичної політики України.

Наукова новизна одержаних результатів і наукова їх цінність полягають у тому, що дисертаційна робота побудована на багатоаспектному аналізі досліджуваної проблеми, а це свідчить про певний внесок у теорію та практику державного управління та сприяння подальшому удосконаленню державної енергетичної політики України в сучасних умовах.

Теоретична та практична значимість результатів дослідження.

Аналіз наукових результатів, одержаних автором дисертації, дозволяє позитивно оцінити теоретичне значення роботи для подальшого удосконалення існуючих механізмів реалізації державної енергетичної політики України і полягає в уточненні їх сутності та змісту, узагальненні існуючих світових тенденцій в цій сфері, виявленні основних проблем та протиріч, які заважають цьому процесу в Україні, що, в свою чергу, дозволило Москалюку С.В. генерувати пропозиції щодо напрямів удосконалення механізмів реалізації державної енергетичної політики України.

Практична значимість роботи полягає в тому, що теоретичні розробки та напрацювання здобувача використані на різних рівнях державного управління та в навчальному процесі.

Враховуючи вищевикладене, можна зазначити, що висновки та пропозиції Москалюка С.В. мають як теоретичне, так і практичне значення.

Оцінка повноти викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях та авторефераті.

Публікації Москалюка С.В. повною мірою відображають зміст дисертаційної роботи та отримані висновки.

Основні положення і результати дослідження висвітлено в 12 публікаціях, із них: 5 – статті у наукових фахових виданнях з державного управління, 2 – статті в іноземних виданнях, 5 – тези конференцій, які відповідають стандартам, встановленим МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління.

Основні результати дисертаційного дослідження було оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях: «Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика» (м. Харків, 2019 р.), «Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком» (м. Дніпро, 2019 р.); на Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика»

(м. Харків, 2020 р.); на науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми розвитку управлінських систем: досвід, тенденції, перспективи» (м. Харків, 2019 р.), «Реформування національної безпеки: історія, сучасність, перспективи» (м. Київ, 2019 р.).

Порівняння тексту автореферату з текстом дисертації дозволяє дійти висновку про ідентичність основних положень дисертаційного дослідження та матеріалу, викладеного в авторефераті. Він не містить інформації, яка відсутня в дисертації. У її змісті реалізовані завдання дослідження, а їх вирішення складає наукову новизну отриманих результатів дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел.

Дискусійні положення і зауваження щодо змісту дисертації.

Дисертаційне дослідження виконане на достатньо високому науково-теоретичному рівні, але мають місце окремі дискусійні положення та зауваження, а саме:

1. Подекуди в тексті дисертаційної роботи та автореферату автор звертається до розгляду не тільки питань реалізації державної енергетичної політики, а й до питань її формування, що дещо ширше за тему дисертації та предмет дослідження, які сформульовано, як «механізми *реалізації* державної енергетичної політики України».

2. У вступі дисертаційної роботи в методах дослідження здобувач зазначає, що теоретичну та методичну основу дисертаційного дослідження складають фундаментальні положення теорії державного управління, гуманітарних та соціальних наук, наукові праці українських та *зарубіжних вчених* з питань реалізації державної енергетичної політики. Однак в переліку вчених, які займалися зазначеною проблематикою (с. 15-16 дисертації та с. 1 автореферату) автор, на жаль, не наводить прізвищ іноземних вчених, які займалися питаннями реалізації державної енергетичної політики.

3. Автор у списку використаних джерел дисертаційної роботи слушно наводить всі власні публікації за результатами дослідження. Однак доцільно

було б в кінці першого, другого та третього розділів дисертаційної роботи вказати в яких саме публікаціях автора (за номером в списку використаних джерел) висвітлені основні наукові результати, представлені в кожному з розділів.

4. Аналізуючи нормативно-правові засади реалізації державної енергетичної політики України, здобувач, як правило, звертається лише до констатації факту існування того чи іншого законодавчого акту та стислої характеристики його змісту (с. 76-93). Разом із тим дисертанту доцільно було більш ретельно підійти до аналізу наявних проблем та суперечностей у діючому законодавстві, тобто закласти логіку для подальшого наукового пошуку та формування висновків та пропозицій у третьому розділі дисертації, де розглядаються напрями удосконалення механізмів реалізації державної енергетичної політики.

5. Назва рисунку 1.1 в дисертації та рисунку 1 в авторефераті дисертації «Механізми реалізації державної енергетичної політики» не в повній мірі відповідає його змісту. Адже, на ньому наведено не лише механізми, а фактично представлена вся система державного управління, якою окреслено стратегічні цілі, пріоритети, механізми та очікувані результати щодо питань реалізації державної енергетичної політики України.

Разом з тим, зроблені зауваження та висловлені побажання мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження і скоріше визначають перспективи та конкретизують напрями подальшої наукової роботи дисертанта.

Загальний висновок.

Дисертація Москалюка С.В. є закінченою, самостійною науковою дослідницькою роботою, що виконана на достатньо високому теоретичному рівні, розв'язує конкретне науково-прикладне завдання, містить науково-практичні рекомендації щодо напрямів удосконалення механізмів реалізації державної енергетичної політики України, відрізняється обґрунтованістю, як

у постановці завдань дослідження, так і в інтерпретації отриманих результатів. Теоретичні висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертації, носять достовірний та аргументований характер, мають єдину логіку викладення та змістовно становлять єдине ціле.

На підставі зазначеного, вважаю, що дисертаційна робота на тему: «Механізми реалізації державної енергетичної політики України» виконана на високому науково-методичному рівні, відповідає вимогам відповідних пунктів 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів» МОН України, а саме: є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі державного управління, які вирішують конкретне науково-прикладне завдання, а її автор Москалюк Сергій Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент

кандидат наук з державного управління,
провідний науковий співробітник відділу математичного і
економетричного моделювання Інституту проблем
моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова
Національної академії наук України

В.А. Євдокімов

Учений секретар

кандидат технічних наук
учений секретар вченої ради
Інституту проблем
моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова
Національної академії наук України

С.Ф. Гончар